ศีล ๕ หน้าที่ ๖

เฉลิมพระเกียรติถวายพระราชกุศล
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร จังหวัดสระบุรี
www.watphrabuddhabat.com

หนังสือ : **ศีล ๕ หน้าที่ ๖**
โครงการเฉลิมพระเกียรติ ถวายพระราชกุศล
๖ รอบ ๗๒ พรรษา มหาราชินี

เจ้าของโครงการ : **วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร**
ต.ขุนโขลน อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี

วัตถุประสงค์ : เพื่อมอบเป็นปฏิการะแก่ผู้รักษาศีลปฏิบัติธรรม
เฉลิมพระเกียรติถวายพระราชกุศล
และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานพระธรรมทูต สายที่ ๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖
จำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗
จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี : สหายพัฒนาการพิมพ์
๓๙/๑ หมู่ ๑๐ ต.ท่ามะกา อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๒๐
โทร. (๐๓๔) ๖๔๐๒๓๘, ๐๑-๙๔๒๒๔๖๐
นายวิเชียร สงวนวงศ์ ผู้พิมพ์-ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๗

คำนำ

หนังสือเรื่องศีล ๕ หน้าที่ ๖ เล่มนี้ วัดพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จัดพิมพ์ขึ้นด้วยประสงค์ที่จะมอบให้เป็นปฏิการะตอบแทนผู้มีส่วนร่วมในการรักษาศีลปฏิบัติธรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติถวายเป็นพระราชกุศล แด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลวโรกาสที่จะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ ๗๒ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ และแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในมหามงคลวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพระธรรมทูต สายที่ ๒

ผู้ประมาทพลั้งพลาดเพราะขาดสติสัมปชัญญะ สร้างความเสียหายโทษทุกข์ภัยให้แก่ตนเอง คนในครอบครัว และชาติบ้านเมืองมากมายมหาศาล

ศีล ๕ หน้าที่ ๖ คือศีลธรรมที่ทุกคนในสังคมไทยเราควรนำไปปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการขจัดโทษทุกข์ภัยและความสูญเสียทั้งมวล ทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงให้สถาบันครอบครัวและสถาบันชาติอย่างยั่งยืน ลงทุนน้อยได้ประโยชน์ตลอดไปทั้งปัจจุบันและอนาคต

บุญกุศลที่เกิดขึ้นเพราะใช้ประโยชน์จากหนังสือนี้ ขอจงบังเกิดมีแก่ผู้ประพันธ์ ผู้จัดทำ ผู้บริจาคทรัพย์ให้แก่วัด และผู้ใช้ตามควรแก่คติและเจตจำนง เทอญ.

พระเทพปริยัติโมลี
เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาท
เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี
หัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๒

ศีล ๕ หน้าที่ ๖

วัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร

ต.ขุนโขลน อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี

จัดพิมพ์
เฉลิมพระเกียรติถวายพระราชกุศล
แด่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ในมหามงคลวโรกาสที่จะทรงเจริญพระชนมพรรษา
ครบ ๖ รอบ ๗๒ พรรษา

สารบัญ

ศีล ๕ .... ๕

ความหมายของศีล ๘

วิธีรักษาศีล ๙

ความเสียหายที่จะพึงได้รับจากการไม่รักษาศีล ๕ .... ๑๐

ประโยชน์ที่จะพึงได้รับจากการรักษาศีล ๕ .... ๑๒

หน้าที่ ๖

หน้าที่บิดามารดาจะต้องปฏิบัติต่อบุตรธิดา ๑๔

หน้าที่บุตรธิดาจะต้องปฏิบัติต่อบิดามารดา ๑๕

หน้าที่ครูอาจารย์ต้องปฏิบัติต่อศิษย์ ๑๖

หน้าที่ศิษย์ต้องปฏิบัติต่อครูอาจารย์ ๑๘

หน้าที่สามีต้องปฏิบัติต่อภรรยา ๑๙

หน้าที่ภรรยาต้องปฏิบัติต่อสามี ๒๐

หน้าที่มิตรต้องปฏิบัติต่อสหาย ๒๒

หน้าที่สหายต้องปฏิบัติต่อมิตร ๒๓

หน้าที่ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ๒๔

หน้าที่ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา ๒๖

หน้าที่สมณะหรือนักบวชต้องปฏิบัติต่อผู้ครองเรือน ๒๗

หน้าที่ผู้ครองเรือนต้องปฏิบัติต่อสมณะหรือนักบวช ๒๙

ศีล ๕ หน้าที่ ๖

ในมงคลวโรกาสดิถีขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๔๖ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานพรปีใหม่ ให้พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าผู้อยู่ภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร มีความสุขโดยถ้วนหน้า ด้วยการให้ คือให้ความรัก ความเมตตา ให้น้ำใจไมตรีต่อกัน ให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน และให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน นับเป็นพระมหา-กรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่เราชาวไทยทั้งมวลควรรับใส่เกล้า และนำไปปฏิบัติเพื่อความเป็นมิ่งมงคลแก่ตนเอง คนในครอบครัว และสังคมชาติบ้านเมือง

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ รัฐบาล ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ รัฐวิสาหกิจ ผู้ประกอบการค้าธุรกิจ ประชาชน นักเรียน นิสิตและนักศึกษา ต่างพากัน

รณรงค์เพื่อทำสงครามกับปัญหายาและสารเสพติดทุกชนิด ด้วยการลงนาม ให้คำมั่นสัญญาว่า จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพยาและสารเสพติด ความดำริริเริ่ม และการกระทำดังกล่าว นับเป็นเรื่องที่ดีงาม เพราะเพียงแค่คิดก็เป็นมโนสุจริต ยิ่งนำมาปฏิบัติด้วยแล้ว ยิ่งเป็นบุญกุศลสรรพสิริมงคลอันสูงส่ง สมควรได้รับการชื่นชมยินดีในความเพียรพยายามดังกล่าว แม้ปราชญ์ในอดีตมีพระเดชพระคุณ**พระพุทธวรญาณ** อดีตเจ้าอาวาสวัดกวิศราราม อดีตเจ้าคณะจังหวัดลพบุรี ยังเคยกล่าวไว้ว่า ทำดีกว่าไม่ทำ ถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ

พระพุทธศาสนามีแนวทางในการแก้ปัญหา คือความทุกข์อยู่ว่า เมื่อมีปัญหามีความทุกข์ ถ้าต้องแก้ปัญหาให้ถูกจุดและได้ผล ต้องแก้ที่ต้นตอต้นเหตุจึงจะได้ประโยชน์ สามารถสลายปัญหาคือความทุกข์ลงได้ หากแก้ไม่ถูกจุดทำไม่ถูกที่และเวลา ย่อมไม่ได้ผลทั้งเสียเวลา เสียทรัพย์ และยิ่งทำให้ปัญหาขยายตัวออกไปไม่จบสิ้น เหตุแห่งปัญหาทั้งมวล ไม่ว่าจะเกี่ยวกับ

ยา - สารเสพติด เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นต้น ล้วนเกิดขึ้นมาจากบุคคลในชาติบ้านเมืองของเราละเลยไม่รักษาศีลเป็นเบื้องต้น พร้อมทั้งละเลยไม่ปฏิบัติธรรม คือไม่ทำหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องตามหลักธรรม จึงพากันได้รับผลพวงดังที่ปรากฏอยู่ใน ขณะนี้

ถ้าต้องการแก้ปัญหาภายในชาติของเราให้ได้ผลที่ยั่งยืนถาวรตลอดไป ต้องปลูกจิตสำนึกให้คนในชาติรักษาศีล ๕ หรือตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และให้ปฏิบัติธรรมคือการทำหน้าที่ของตนๆ ให้ถูกต้องและเหมาะสมควบคู่กันไป เช่น บิดามารดาและบุตรธิดา จะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมต่อกัน ครูอาจารย์และศิษย์ จะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมต่อกัน สามีภรรยา จะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมต่อกัน มิตรและสหาย จะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมต่อกัน ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา จะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมต่อกัน สมณะหรือนักบวชและผู้ครองเรือน จะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมต่อกัน จึงจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหา

ทั้งมวลได้ ทั้งยังก่อให้เกิดความมั่นคงแก่ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และชาติบ้านเมือง

ศีล คือหลักปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาของคนในชาติให้ตั้งอยู่ในความดีงาม กล่าวเฉพาะผู้ครองเรือน มี ๕ ข้อ พระเดชพระคุณพระราชปริยัติสุธี (สะอิ้ง สิรินนฺโท ป.ธ.๘) รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี ประพันธ์ความหมายของศีล วิธีรักษาศีล ความเสียหายที่จะได้รับจากการไม่รักษาศีล และประโยชน์ที่จะได้รับจากการรักษาศีล ไว้ดังนี้

ความหมายของศีล ๕

ในศีลห้า ข้อที่หนึ่ง พึงกำหนด
ขึ้นต้นบท ว่า“**ปาณา**” ห้ามฆ่าเขา
ข้อที่สอง “**อทินนา**” อย่าถือเอา
ของที่เขา มิให้ อย่าใฝ่ปอง
ข้อที่สาม “**กาเม**” เล่ห์สวาท
ต้องเว้นขาด คู่เขา เราอย่าข้อง

ข้อที่สี่	**“มุสา”**	อย่าคะนอง
คำพูดต้อง	ตามสัตย์	อรรถธรรม
ข้อที่ห้า	**“สุรา”**	ท่านว่าไว้
ห้ามมิให้	ดื่มเหล้า	ทั้งเช้าค่ำ
เฮโรอีน	ฝิ่นยาบ้า	พาระกำ
ท่านแนะนำ	ให้งด	เพื่อหมดเวร

วิธีรักษาศีล ๕

จะรักษา	ศีลห้า	ดังว่านั้น
ให้คงมั่น	ศักดิ์สิทธิ์	สัมฤทธิ์ผล
จำต้องมี	คุณธรรม	ประจำตน
ตามยุบล	โบราณ	ท่านสอนมา
ข้อที่หนึ่ง	พึงระวัง	ยั้งความโกรธ
ไม่เหี้ยมโหด	ใฝ่จิต	ริษยา
รู้โอบอ้อม	อารี	มีเมตตา
กรุณา	เป็นธรรม	ประจำใจ

สองเลี้ยงชีพ	โดยสัมมา	อาชีวะ
รู้สละ	รู้ประหยัด	อัชฌาสัย
ข้อที่สาม	คู่ครอง	ของใครใคร
ไม่สนใจ	ยินดีอยู่	แต่คู่ตน
ข้อที่สี่	มีสัตย์	ประหยัดปาก
ไม่พูดมาก	กลอกกลับ	ให้สับสน
ข้อที่ห้า	สติตั้ง	ระวังตน
อยากก็ทน	หักห้าม	ไม่ตามใจ
ท่านผู้ใด	ใจบุญ	รู้คุณค่า
ของศีลห้า	เบญจธรรม	ดั่งคำไข
ประพฤติมั่น	อยู่เสมอ	ไม่เผลอใจ
จะต้องได้	ผลดี	มีแก่ตน

ความเสียหายที่จะพึงได้รับจากการไม่รักษาศีล ๕

อันบาปกรรม	ทั้งห้า	ถ้าไม่ละ
บาปนั้นจะ	ส่งวิบาก	ให้ยากเข็ญ
ตามประเภท	เหตุที่ทำ	เป็นกรรมเวร
คิดให้เห็น	เว้นให้ไกล	อย่าได้ทำ

การเบียดเบียน	ชีวิต	ปลิดชีพเขา
ทำให้เรา	อายุน้อย	ถอยลงต่ำ
ปราศจาก	อนามัย	ไข้ประจำ
ผู้ใดทำ	กรรมนี้	ชีพไม่ยืน
ปล้นสะดม	โกงกิน	ทรัพย์สินเขา
จะร้อนเร่า	จิตใจ	ไม่แช่มชื่น
บางคราวรวย	ก็อย่าหวัง	ว่ายั่งยืน
ต้องเป็นอื่น	และจนลง	อย่าสงกา
การสมสู่	คู่ครอง	ของผู้อื่น
ก็จะชื่น	ชั่วประเดี๋ยว	จริงเจียวหนา
ผลของกรรม	ทำให้มี	ไพรีมา
เบียฬบีฑา	ปองชีวิต	คิดผูกเวร
การพูดหลอก	ลวงใคร	ให้หลงผิด
โทษจะติด	ตามตน	ให้คนเห็น
จะถูกตู่	ใส่ความ	ตามประเด็น
เท็จจริงเป็น	อย่างไร	เขาไม่ฟัง

การดื่มเหล้า	เมายา	ว่าให้คิด
ถ้าเสพติด	โทษร้าย	เมื่อภายหลัง
ต้องเสื่อมทรัพย์	อับโชค	โรคประดัง
ทอนกำลัง	ปัญญา	พาให้ทราม

ประโยชน์ที่จะพึงได้รับจากการรักษาศีล ๕

อานิสงส์	ข้อที่หนึ่ง	นั้นพึงรู้
ชีพจะอยู่	วัฒนา	อย่าฉงน
อนามัย	สมบูรณ์	จำรูญชนม์
ถึงร้อยฝน	เทียวนะ	จึงจะตาย
ข้อที่สอง	สมบัติ	พัสถาน
จะโอฬาร	ล้นหลาก	มีมากหลาย
ยามใช้สอย	ไม่ขาดแคลน	แสนสบาย
ใช้จนตาย	ไม่จน	เพราะผลบุญ
ข้อที่สาม	จะไม่มี	ไพรีร้าย
มาปองหมาย	ชีวิต	คิดเฉียวฉุน
จะได้คู่	เป็นศรี	มีแต่คุณ
ไม่หันหุน	กลับกลอก	คิดนอกใจ

ข้อที่สี่	พูดอะไร	ใครก็เชื่อ
คนไม่เบื่อ	ระอา	เมื่อปราศรัย
จะเชิญชวน	ชายหญิง	ทำสิ่งใด
เขาเต็มใจ	พร้อมพรัก	สมัครทำ
ข้อที่ห้า	อานิสงส์	จงประจักษ์
จะมีหลัก	จรรยา	ท่าคมขำ
มีสติ	มั่นคง	ความทรงจำ
ปัญญาล้ำ	เลิศสัตว์	ในปฐพี
หากเห็นจริง	หญิงชาย	ทั้งหลายเอ๋ย
อย่าละเลย	พยายาม	ตามวิถี
ประพฤติเถิด	เกิดผล	กุศลมี
เป็นความดี	ติดตามอาตม์	ทุกชาติไป

ส่วนการปฏิบัติธรรม คือการทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องและเหมาะสม พระเดชพระคุณพระวิสุทธาธิบดี (ไสว จิตวีโร ป.ธ.๗) อดีตเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม กรุงเทพฯ อดีตเจ้าคณะหนตะวันออก อดีตกรรมการมหาเถรสมาคม ประพันธ์ไว้ดังนี้

บิดามารดามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อ
บุตรธิดาดังนี้

หนึ่งห้ามไม่	ให้ทำ	ซึ่งความชั่ว
ให้เกรงกลัว	กรรมเวร	คิดเบนหนี
ผลความชั่ว	เมื่อสนอง	ครองราคี
ทำชีวี	อับเฉา	ทั้งเช้าเย็น
สองให้ตั้ง	ตนทำดี	มีธรรมยึด
มั่นประพฤติ	ทุกทาง	ห่างทุกข์เข็ญ
ประโยชน์ตน	ผู้อื่น	ชื่นบำเพ็ญ
ทุกประเด็น	สอนสร้าง	สว่างใจ
สามให้เล่า	เรียนศิลปา	วิทยาสาร
ทุกกิ่งก้าน	สาขา	พาสดใส
อนาคต	เกียรติกระเดื่อง	เลื่องลือไกล
ฝึกฝักใฝ่	อาทร	ไร้ร้อนรน
สี่เสาะหา	ภรรยาดี	เป็นศรีให้
สุขกายใจ	รักแรง	ทุกแห่งหน

ส่วนธิดา	สามีมอบ	ชอบกมล
สุขสกนธ์	ทั้งสอง	ครองครอบครัว
ห้ามอบทรัพย์	สมบัติ	จัดแบ่งให้
ในสมัย	ไม่พร่อง	ปกครองทั่ว
ด้วยจิตรัก	ฝักใฝ่	ไม่หมองมัว
ผูกพันพัว	ทุกทาง	เป็นอย่างดี

บุตรธิดามีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อ บิดามารดาดังนี้

หนึ่งท่านได้	เลี้ยงมาแล้ว	เลี้ยงท่านตอบ
เป็นธรรมชอบ	กอปรคุณ	อดุลย์ศรี
กตัญญู	รู้คุณชัด	กัตเวที
เป็นเครื่องหมาย	ผู้ดี	มีมงคล
สองทำกิจ	ของท่าน	งานเก่าใหม่
อยู่ใกล้ไกล	ใฝ่คนึง	ถึงเหตุผล
ทำเรียบร้อย	ด้วยดี	หน้าที่ตน
ท่านได้ผล	สุขใจ	ไปทุกกาล

สามดำรง	วงศ์ตระกูล	ประยูรศักดิ์
ศรีประจักษ์	แจ่มจิต	ชีวิตศานติ์
ไม่ประพฤติ	ผิดไป	ในทางพาล
นึกวงศ์วาน	ไว้เสมอ	มิเผลอตัว
สี่ประพฤติ	ตนดีล้วน	สมควรรับ
มรดกทรัพย์	สิ่งของ	ปกครองทั่ว
มิเหลวไหล	โลเล	เกเมามัว
เรื่องความชั่ว	ห่างไกล	ไม่ใฝ่ปอง
ห้าเมื่อท่าน	ล่วงลับ	มิกลับหลัง
มีจิตตั้ง	ทำบุญ	หนุนสนอง
อุทิศผล	บุญไป	ให้ท่านครอง
เหมือนสนอง	ใบบุญ	คุณมากมี

ครูอาจารย์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อศิษย์ดังนี้

หนึ่งแนะนำ	ดีทุกทาง	อย่างเปิดเผย
ให้คุ้นเคย	ศีลธรรม	นำศักดิ์ศรี
สอนสังเกต	เหตุผล	ต้นปลายดี
ทำหน้าที่	ชี้นำบุญ	หนุนนำใจ

สองให้เรียน วิชาการ ด้านต่างต่าง
รอบรู้ทาง ฝึกฝน เหตุผลได้
เชี่ยวชาญวิทย์ พิจารณญาณ งานใดใด
มองการณ์ไกล วิสัยทัศน์ ชัดยลยิน

สามบอกศาสตร์ วิทยา วิชาชาญ
กระจ่างขาน ทุกถ้อย ร้อยศาสตร์-ศิลป์
ทั้งข่าวสาร ข้อมูล สมบูรณ์จินต์
ตอบคำถาม ตามระบิล สิ้นสงกา

สี่ยกย่อง ศิษย์ที่เลิศ ให้เกิดเกียรติ
ไม่รังเกียจ ว่าศิษย์เก่ง จนเกินหน้า
งานสำเร็จ ชื่นชม ด้วยกรุณา
ปรากฏทั่ว ทุกทิศา ว่าศิษย์ดี

ห้าคุ้มครอง ป้องภัย ให้เสมอ
ศิษย์อาจเผลอ หลงผิด ไม่ควรที่
ยามยากเข็ญ เราเกื้อกูล พูนทวี
ให้เขามี ที่พึ่งพิง อย่างจริงใจ

ศิษย์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อครูอาจารย์ดังนี้

หนึ่งพึงลุก	ต้อนรับ	กระฉับกระเฉง
โดยยำเกรง	เคารพ	นอบนบไหว้
จิตอ่อนน้อม	มืออภิวาท	ไม่ขัดใจ
นำไปนั่ง	สมควรให้	เหมาะเวลา
สองเข้าใกล้	รอดู	อยู่ปฏิบัติ
เอาใจจัด	การงาน	โดยถ้วนหน้า
ท่านประสงค์	การใด	อย่าได้ช้า
ช่วยเสาะหา	ตามคำขอ	ให้พอการ
สามครูสอน	น้อมรับฟัง	มั่นตั้งจิต
รับลิขิต	ความรู้เพิ่ม	เสริมประสาน
เรียนวิชา	ศึกษาไป	ให้เชี่ยวชาญ
จำคำครู	สู่ดวงมาน	ย่อมเรียนดี
สี่ศิษย์พึง	ปรนนิบัติ	จัดการกิจ
ทุกชนิด	เอาใจใส่	ให้ถ้วนถี่

เบาแรงท่าน ท่านเป็นสุข สบายดี
ท่านย่อมมี เมตตาศิษย์ คิดอวยพร
ห้านักเรียน พึงพากเพียร เรียนหนักหนา
ศิลป์ศาสตร์ มีนานา ที่ครูสอน
อุตสาห์หมาย ขวนขวาย ทุกบทตอน
คำสั่งสอน ก่อปัญญา วิชาชาญ

สามีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อภรรยาดังนี้

หนึ่งยกย่อง นับถือ พร้อมซื่อสัตย์
ปฏิบัติ นอกใน ใฝ่สงสาร
ถือเป็นภรร- ยายง ยอดนงคราญ
เป็นศรีบ้าน ศรีเรือน เพื่อนคู่ครอง
สองด้วยไม่ ดูหมิ่น ถิ่นแคลนจิต
รักสนิท จิตสนม สมพักตร์ผ่อง
ไร้อคติ ลำเอียง เที่ยงตรงตรอง
จักใฝ่ปอง หญิงใด ในสากล

สามไม่ประพฤติ นอกใจ ฝักใฝ่เคล้า
รักเดียวเฝ้า ถนอมหนัก รักเหตุผล
แม้จะพบ หญิงอื่น สักหมื่นคน
ก็ไม่สน จิตปอง แม้มองเมิน

สี่อันการ บ้านเด่น มอบเป็นใหญ่
ทุกอย่างให้ สารพัด มิขัดเขิน
ช่วยดูแล รอบบ้าน งานก้าวเดิน
จักเจริญ หรือเสื่อมถอย เฝ้าคอยดู

ห้าให้เครื่อง แต่งตัว หัวถึงเท้า
ออกบ้านเช้า มีสง่า งามหราหรู
เทียมบ่าไหล่ เพื่อนบ้าน ตระการตรู
เชิดหน้าชู ตานัก เธอภักดี

ภรรยามีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อสามีดังนี้

หนึ่งจัดการ งานดี มีระเบียบ
มองดูเรียบ ร้อยลักษณ์ สมศักดิ์ศรี
สมภรรยา สง่าคุณ กุลสตรี
ศรีนารี ใครเห็น เป็นชื่นชม

สองสงเคราะห์ คนข้าง เคียงอย่างเลิศ
ของผัวเทิด ทูนไว้ ได้เหมาะสม
จะเป็นหญิง หรือชาย หมายนิยม
ต่างเกลียวกลม ไมตรี มีมากมาย
สามไม่ประพฤติ ล่วงใน น้ำใจผัว
กริ่งเกรงกลัว ทุกกาล มานมุ่งหมาย
ต้องภักดี มีแต่ต้น จนตัวตาย
สามีคลาย กินแหนง แคลงกมล

สี่รักษา ทรัพย์สมบัติ ผัวจัดหา
ที่ทำมา หาได้ ไว้ทุกหน
จะใช้จ่าย มัธยัสถ์ ประหยัดตน
อย่าให้คน ติฉิน กล่าวนินทา

ห้าจงหมั่น ทำการ งานทั้งหลาย
ไม่ดูดาย หน้าหลัง ทั้งซ้ายขวา
ขยันจัด บ้านช่อง งามต้องตา
ศรีภรรยา ไม่คร้าน กิจการเรือน

มิตรมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อสหายดังนี้

หนึ่งรักษา ถ้ามิตรพลาด ประมาทแล้ว
นึกแน่แน่ว ทุกทาง อย่างเลื่อมใส
คือ โอบอ้อม คุ้มครอง ป้องกันภัย
ด้วยมิให้ มิตรประมาท พลาดวอดวาย
สองรักษา เงิน ทอง สิ่งของมิตร
ผู้มีจิต ประมาทแล้ว แคล้วเสียหาย
เสมือนแม้น ขุนคลังใหญ่ ไม่ทำลาย
มุ่งมั่นหมาย ปกป้อง คุ้มครองมั่น
สามเมื่อมี ภัยใดมา สารพัด
บุกบำบัด ขจัดไป มิไหวหวั่น
เป็นที่พึ่ง ได้พำนัก หลักประกัน
สารพัน สรรพภัย ไม่กล้ำกราย
สี่ไม่ทอด ทิ้งเคราะห์หาม ยามวิบัติ
โศกช่วยเป่า เศร้าช่วยปัด กำจัดหาย

เมื่อคราวทุกข์ ทุกข์ด้วย ช่วยผ่อนคลาย
เรื่องเป็น ตาย หมายกู้ศักดิ์ รักกันจริง
ห้านับถือ ถึงวงศา คณาญาติ
ไม่ประมาท หมิ่นหมาย ทั้งชาย หญิง
รักเหมือนญาติ ของเรา เฝ้าประวิง
นับถือสิง สนิทใจ ไปทุกกาล

สหายมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อมิตรดังนี้

หนึ่งแบ่งสรร ปันส่วน สิ่งควรให้
ทั้งของใช้ ของกิน สินมอบเพื่อน
โดยมิต้อง ลำบาก ออกปากเตือน
ไม่ลืมเลือน ทุกที มีลาภลอย
สองด้วยเจร- จาคำ ฉ่ำไพเราะ
อ่อนหวานเพราะ ยามวาน งานใช้สอย
หากพลั้งพลาด ผิดใจ ไม่สำออย
พร้อมจิตคอย อภัย ไม่โกรธา

สามประพฤติ ประโยชน์ มุ่งโพดผล
ใฝ่กังวล เหลียวแล เห็นแก่หน้า
มีสิ่งใด ไว้เสริมสุข ทุกเวลา
รีบเสาะหา มาให้มิตร ทุกกิจการ
สี่ด้วยความ เป็นผู้ รู้ปลาย ต้น
คือทำตน สม่ำเสมอ เกลอสมาน
ไม่ประพฤติ เหมือนคลื่น ครืนโครมคลาน
โดยคำหวาน เป็นลม ขมเป็นยา
ห้ามิแกล้ง กล่าวอะไร ให้คลาดเคลื่อน
คือบิดเบือน ความจริง สิ่งมุสา
มีมานัส สัตย์ซื่อ ถือสัจจา
ทั้งต่อหน้า ลับหลัง ตั้งตรงใจ

ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา
ต้องปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดังนี้

หนึ่งดูกำลัง บ่าวไพร่ ใช้เหมาะเจาะ
ให้พอเหมาะ พอดี มีหลักฐาน

มิหนักเกิน	พลกรรม	กระทำงาน
ผู้บงการ	พึงประกอบ	ให้ชอบธรรม
สองเมื่อบ่าว	ทำการเสร็จ	สำเร็จกิจ
นายพึงคิด	ชูชุบ	อุปถัมภ์
ให้อาหาร	รางวัล	หมั่นแนะนำ
เป็นประจำ	ทุกครา	อย่าละเลย
สามเจ็บไข้	ได้ป่วย	ช่วยรักษา
ทุกเวลา	ไม่ทิ้ง	นอนนิ่งเฉย
จงเอาใจ	ใส่ทุกทาง	อย่างคุ้นเคย
ให้เสบย	สุขสบาย	คลายกังวล
สี่ยามที่	มีของแปลก	แตกต่างรส
พึงกำหนด	แจกให้	ไม่เสียผล
ช่วยให้เกิด	สามิภักดิ์	ปักกมล
เป็นนายคน	อย่าห่วง	หวงของกิน
ห้ามีงาน	นักขัตฤกษ์	เบิกเงินให้
ตามสมัย	เที่ยวเตร่	เร่ชมศิลป์
เป็นบางคราว	บ่าวไพร่	ได้ยลยินดิ์
ชูชีวิน	จิตงาม	ตามสมควร

ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
ต้องปฏิบัติต่อผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาดังนี้

หนึ่งตื่นก่อน นอนทีหลัง ระวังไว้
อย่าเผลอไผล งานนายมอบ เร่งสอบสวน
ทำให้เสร็จ ก่อนกำหนด ทั้งทบทวน
ให้ครบถ้วน ทุกอย่าง คำสั่งนาย

สองกอปรการ งานพินิจ ลิขิตบ่ง
แจ้งจำนง เลิกทีหลัง หวังขวนขวาย
เสร็จเรียบร้อย เสียก่อน พักผ่อนกาย
ตามภิปราย ชี้บ่ง จงจดจำ

สามข้าวของ กองวาง ไว้กลางบ้าน
อย่ารุกราน หยิบฉวย ด้วยไม่ขำ
ต้องได้รับ อนุญาต ประกาศคำ
ให้จึงนำ บริโภค โศกบางเบา

สี่ต้องก้าว ไปข้างหน้า อย่าถอยหลัง
สิ่งที่หวัง จะเจริญ เดินตามเขา

งานดีเดิน เงินคล่อง ต้องมีเชาวน์
ทั้งต้องเอา ใจปลูก ทุกกิจการ
ห้านำคุณ ของนาย กระจายออก
สรรเสริญบอก ทุกทาง อย่างไพศาล
เป็นหลักใจ ใฝ่ฝัน ทุกวันวาร
ยกย่องนาน ตลอดไป ไม่จืดจาง

สมณะหรือนักบวช
มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ครองเรือนดังนี้

หนึ่งแนะนำ ห้ามไม่ ให้ทำชั่ว
รู้จักกลัว บาปกรรม ทำเสื่อมศรี
รู้ว่าผล ความชั่ว ตัวกาลี
ทำราคี เดือดร้อน นอนทุกข์ใจ
สองให้รัก ความดี ศรีกุศล
ประพฤติตน ปราศทุกข์ สุขสดใส
พร้อมเพียรมี คดีธรรม งามนอกใจ
ตลอดไป ทุกกาล ศานติเย็น

สามอนุเคราะห์ ด้วยน้ำใจ ใสสะอาด
ผลผุดผาด เรืองรอง งามมองเห็น
เอื้ออำนวย อวยสุข ทุกประเด็น
ไร้ลำเค็ญ ขุ่นข้อง หมดหมองมัว
สี่เรื่องราว ลึกลับ กลับขยาย
สาธยาย ทุกผู้ รู้กันทั่ว
มิเคยฟัง ได้สดับ ปรับปรุงตัว
นั่งยิ้มหัว นึกครึ้ม ปราบปลื้มใจ
ห้าอธิบาย ขยายความ งามแจ่มแจ้ง
โดยแสดง ทั้งอ้อมตรง หมดสงสัย
แจ่มดั่งเดือน แจ๋วดังดาว พราววิลัย
ซึ้งหทัย ธรรมรส บทบรรยาย
หกบอกทาง สวรรค์ วิมานทิพย์
อันสูงลิบ ลอยฟ้า มาขยาย
ให้เพลิดเพลิน เจริญหู มิรู้วาย
ทั้งเช้าสาย บ่ายเย็น เป็นอาจิณ

ผู้ครองเรือน
มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อสมณหรือนักบวชดังนี้

หนึ่งเมตตา จิตตั้ง หวังชูช่วย
เอื้ออำนวย กายกรรม ทำทุกอย่าง
สิ่งหนักพลัน ช่วยบรรเทา ให้เบาบาง
ซ่อมหรือสร้าง สิ่งใด ให้ระวัง

สองพูดจา สารพัด ไม่ขัดหู
เมตตาอยู่ ไม่สิ้น ถวิลหวัง
วจีกรรม ไพเราะ เสนาะดัง
พราหมณ์พระฟัง พอใจ ให้เมตตา

สามคิดนึก ตรึกตรอง มองเหตุผล
ดวงกมล ไม่หมอง ผ่องหรรษา
จะคิดนึก ตรึกใด ใฝ่ศรัทธา
ปรารถนา ให้ท่านสุข ทุกนาที

สี่ด้วยไม่ ปิดประตู ดูบ้านช่อง
จัดรับรอง เวลา มาไม่หนี

รีบต้อนรับ	คำนับไหว้	ผูกไมตรี
ตามหน้าที่	บริสุทธิ์	ชาวพุทธตาม
ห้าด้วยถวาย	อามิสทาน	การกุศล
เพื่อมงคล	ปลอดทุกข์	สุขล้นหลาม
โดยตามเกิด	ตามมี	ดีทุกยาม
สมณพราหมณ์	ผู้สลัด	ตัดโลกีย์

เมื่อทุกคนรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งปฏิบัติธรรมด้วยการทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ครอบครัว ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศชาติบ้านเมืองของเรา ย่อมมีแต่ความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคง รอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจ สามารถปลดหนี้พันธนาการที่รัฐบาลปัจจุบันพยายามให้ทุกครอบครัวเป็นหนี้ โดยลืมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ว่า **สำหรับผู้ครองเรือนไม่มีความทุกข์ใดจะหนักหนาสาหัสยิ่งไปกว่าความเป็นหนี้อีกแล้ว** ดังนั้น ควรที่รัฐบาล คณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งผู้นำทุกศาสนาที่มีอยู่ใน

ประเทศไทย จะต้องร่วมด้วยช่วยกัน นำพาคนในชาติให้ดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้องและเป็นอันเดียวกัน ดังพระเดชพระคุณพระธรรมทัศนาธร (ทองสุข ป.ธ.๘) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม ราชวรมหาวิหาร และอดีตเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ประพันธ์ไว้ว่า

วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย
บ้านจะสวย เพราะมีวัด ดัดนิสัย
บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย ยิ่งอวยชัย
ถ้าขัดกัน ก็บรรลัย ทั้งสองทาง

ขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมรักษาศีลและปฏิบัติธรรมตามแนวของพระพุทธศาสนา หรือตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อให้เกิดเป็นบุญ เป็นกุศล เป็นคุณงามความดี แล้วน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคล แด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่จะทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ ๖ รอบ ๗๒ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกท่านเคารพนับถือ ได้โปรดอภิบาลประทานพรให้ทุกท่านมีความเห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม แล้วร่วมมือร่วมใจกันรักษาศีลปฏิบัติธรรม เพื่อให้กายและวาจาสะอาด จิตใจใสสงบ จักได้พบทางสว่าง คือปัญญาอันสมบูรณ์ด้วยสติสัมปชัญญะ ตลอดไปเทอญ ฯ

(พระเทพปริยัติโมลี)

เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาท ราชวรมหาวิหาร

เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี